

פרות הגאולה
הרב מואיז נבון

דברים ג - (כג) ואתחנן אל יקוק בעת ההוא לאמר: (כד) אֲדַנִּי יְקוֹק אֶתְּהּ הַחֲלוּת לְהִרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ אֶת גְּדֻלְךָ וְאֶת יְדֹד הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִי אֵל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֵׂיךָ וְכַגְבוּרֹתֶיךָ: (כה) **אֶעֱבֹרָה נָא וְאָרְאָה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הַקָּר הַטּוֹב הַזֶּה וְהִלְבֵּנָן:** (כו) וַיִּתְעַבֵּר [נתמלא חמה-רש"י] יְקוֹק בִּי לְמַעַנְכֶם [בשבילכם], **אתם גרמתם לי-רש"י**] וְלֹא שָׁמַע אֱלֹהִי וַיֹּאמֶר יְקוֹק אֱלֹהֵי רַב לְךָ אֵל תּוֹסֵף דַּבֵּר אֵלַי עוֹד בְּדַבַּר הַזֶּה: ...

תלמוד בבלי סוטה יד:א

דרש רבי שמלאי: מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס לא"י? וכי לאכול מפריה הוא צריך? או לשבוע מטובה הוא צריך? אלא כך אמר משה: הרבה מצות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בא"י, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי; אמר לו הקדוש ברוך הוא: כלום אתה מבקש אלא לקבל שכר, מעלה אני עליך כאילו עשיתם ...

תורה תמימה הערות דברים פרק ג הערה ו
... ודע דלפי דרשה זו צ"ע בנוסח הברכה מעין שלש,

ברכת מעין שלוש - נוסח ספרד		
ברוך אתה אֲדֹנָי, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,		
על פירות משבעת המינים	על היין	על חמשת מיני דגן
על הַעֵץ וְעַל פְּרֵי הָעֵץ	על הַגֶּפֶן וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן	על הַמַּחֲיָה וְעַל הַכֶּלְכֵּלָה
<p>וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה וְעַל אֶרֶץ חֲמֵדָה טוֹבָה וְרַחֲבָה שְׂרָצִית וְהַנְחִלָּתָ לְאַבּוֹתֵינוּ: לֹאכּוֹל מִפְּרִיָּהּ וּלְשִׁבְעַת מִטּוֹבָהּ.</p> <p>רחמ (נא) אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ וְעַל צִיּוֹן מְשֻׁכָּן כְּבוֹדְךָ. וְעַל מִזְבְּחֶךָ. וְעַל הַיְכָלְךָ. וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ. וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ. וְשִׁמְחֵנוּ בְּבִנְיָנָהּ [[וְנֹאכַל מִפְּרִיָּהּ וּנְשַׁבַּע מִטּוֹבָהּ]] וּנְבָרְכֶךָ עַלֶּיךָ בְּקֹדֶשׁ וּבִטְהָרָה.</p>		

"ובנה ירושלים והכניסנו לתוכה **ונאכל מפריה ונשבוע מטובה**", והלא כמבואר אין מן המדה לבקש הכניסה לא"י לתכלית זו, ואף כי בודאי אין ראייה ממשה רבינו לכלל ישראל, אבל בכ"ז איך תקנו לכתחלה נוסח כזה שאינו מן המדה, וצ"ע **רב**:

דברים רבה (וילנא) פרשת וזאת הברכה פרשה יא סימן י

א"ר יוחנן עשר מיתות כתובות עליו על משה ואלו הן, ... מלמד שעד עשרה פעמים נגזר עליו שלא יכנס לא"י ועדיין לא נתחתם גזר דין הקשה עד שנגלה עליו בית דין הגדול [של הקב"ה], אמר לו גזירה היא מלפני שלא תעבור שנא' "כי לא תעבור את הירדן" ... וכיון שראה משה שנחתם עליו גזר דין גזר עליו תענית ועג עוגה קטנה ועמד בתוכה, ואמר איני זז מכאן עד שתבטל אותה גזירה, באותה שעה מה עשה משה לבש שק ונתעטף שק ונתפלש באפר ועמד בתפלה ובתחנונים לפני הקדוש ברוך הוא **עד שנזדעזעו שמים וארץ וסדרי בראשית** ואמרו [המלאכים] שמא הגיע צביונו של הקדוש ברוך הוא לחדש את עולמו? יצתה בת קול ואמרה: עדיין לא הגיע צביונו של הקדוש ברוך הוא לחדש את עולמו, ... מה עשה הקדוש ברוך הוא באותה שעה הכריז בכל שער ושער של רקיע ורקיע בכל ב"ד וב"ד שלא יקבלו תפלתו של משה ולא יעלו אותה לפניו מפני שנחתם עליו גזר דין ...

רבינו בחיי דברים פרק ג פסוק כד

אתה החלות לתת תורה על ידי ואין עיקר התורה אלא בארץ, והמתחיל במצוה אומרים לו גמור, אם כן: **אעברה ואראה**, כך פירש מורי הרב הגדול ר"ש נר"ו.

אור החיים דברים ג פסוק כה

עוד יתבאר על דרך אומרים ז"ל (במד"ר פי"ט) כי הגואל המקווה לעם המקוים הוא משה עצמו, ובספר הזוהר (ח"ב משפטים ק"כ) גם כן רמזוה בפסוק "מה שהיה הוא שיהיה", והן הנביא משה ידע הדברים כי גלה ה' סודו אל עבדו, נאמן ביתו, שיבא זמן אחר שיעבור את הירדן אל הארץ וגומר, לזה דקדק בתפלתו כי מה ששואל הוא שיעבור **עתה**, והוא אומר "אעברה נא" בזמן זה:

Rabbi Soloveitchik: "According to our tradition, had Moshe entered Eretz Yisrael, it never would have been taken from us – because Moshe would have been crowned as Melekh haMashiach."

ר' שניאורסון, אור התורה, דברים חלק ו' דף ב'רא

ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר בו'. הנה ענין בקשת משה שיכנס הוא לארץ ויכנסו בניי על ידו דוקא הוא, שאז, אם משה היה מכניסם ובונה הבהמ"ק, לא היה נחרב הבהמ"ק לעולם והיה לו **קיום נצחי** ...

דברים א - (לו) גם בי התאנף יקוק בגללכם לאמר גם אתה לא תבא שם :

אור החיים דברים א: לו

... והנכון הוא על פי דבריהם ז"ל (תענית כ"ט א) שאמרו בפסוק (במדבר י"ד א') ויבכו העם בלילה וגו' קבעו בכיה לדורות כי ליל תשעה באב היתה שבו נחרב הבית, ואמרו עוד (סוטה ט' א) שאם היה נכנס משה לארץ והיה בונה בית המקדש לא היה הבית נחרב שאין אומה ולשונו נוגעת בו, ואמרו עוד (מדרש תהלים עט) בפסוק **מזמור** לאסוף אלהים באו גוים וגו' וז"ל **קינה** מבעי ליה אלא על שהשליך חמתו על עצים ואבנים.

כתיב (תהלים ע"ט) "מזמור לאסוף אלהים באו גוים בנחלתך", לא הוה קרא צריך למימר אלא בכי לאסוף נהי לאסוף קינה לאסוף, ... , אמר להם מזמר אני ששפך הקב"ה חמתו על העצים ועל האבנים ולא שפך חמתו על ישראל, הדא הוא דכתיב ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה.

מעתה אם היה נכנס משה לארץ והיה בונה בית המקדש ולהשליך חמתו עליו לא אפשר כנזכר ויחר אף ה' בשונאי ישראל [סגי נהור] **ויהיה כליונס במקום חורבן הבית**, לזה גזר ה' בגזרת המרגלים **גם על משה שימות במדבר**, והוא אומרו "גם בי התאנף ה' בגללכם" פירוש בגלגול דברים שלכם כי אם לא היה עון המרגלים והיו נכנסים אפשר שהיה נכנס משה עמהם והגם שיבנה בית המקדש אין מיחוש כי לא נתגבר בחינת הרע והיו עומדים בצדקם בארץ, אלא מאמצעות עון מרגלים גברה יד רשעה וידע ה' כי לא יעמדו בצדק וצא ולמד משירת האזינו, ואם תאמר והלא רואני שמיתת משה היתה על מי מריבה, כבר כתבתי שם שאם משה היה מקדש שמו יתברך היו ישראל חוזרים לטהרתם שהיו בו קודם חטא המרגלים באמצעות קידוש ה' הגדול והיה ה' מתיר שבועת משה והיה נכנס לארץ ובונה בית המקדש מכון לשבתו עולמים :

MAN: This being the case, if Moses had been allowed to enter the land, build an eternal Temple, and make the land unconquerable, then, when the people would inevitably sin, God's hands would be tied, as it were. Without the means of educating the people through destruction and exile (giving them the opportunity to reflect on their loss and repent of their ways), the bodies of the people themselves would have to bear the burden of their sins. That is, God would be forced to bring an end to the people of Israel, and with them, the end of creation – as the Midrash teaches, "Israel is the foundation of the heavens, and if the foundation is detested the edifice collapses."

מדרש אגדה (בובר) בראשית פרשת בראשית פרק א סימן א

ישראל [הם] יסוד שמים, ואם אמאס היסוד נופל הבנין אשר עליו.

דברים רבה (וילנא) פרשת וזאת הברכה פרשה יא סימן י

... ועמד בתפלה ובתחנונים לפני הקדוש ברוך הוא עד שנזדעזעו שמים וארץ וסדרי בראשית ואמרו [המלאכים] שמא הגיע צביונו של הקדוש ברוך הוא לחדש את עולמו? ...

~ ברכת פירות הארץ ~

ברכת מעין שלוש - נוסח ספרד

המם (נא) אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמָּךְ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ וְעַל צִיּוֹן מְשֻׁכָּן כְּבוֹדְךָ. וְעַל מִזְבְּחֶךָ. וְעַל הַיְכָלְךָ. וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּמַהֲרָה בְיָמֵינוּ. וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ. וְשִׁמְחֵנוּ בְּבִנְיָנָהּ [[וְנֹאכַל מִפְרֵיהָ וְנִשְׂבַע מִטוֹבָהּ]] וְנִבְרַכְךָ עֲלֶיהָ בְּקִדְשָׁהּ וּבְטָהֳרָהּ.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צח עמוד א

ואמר רבי אבא: אין לך קץ מגולה מזה, שנאמר: "וְאַתֶּם הָרִי יִשְׂרָאֵל עֲנִפְכֶם תִּתְּנוּ וּפְרִיכֶם תִּשְׂאוּ לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל כִּי קָרְבוּ לָבוֹא:"

רש"י - כשתתן ארץ ישראל פריה בעין יפה אז יקרב הקץ, ואין לך קץ מגולה יותר.